

HOSPODIN O HOSPODINOVI¹

Toto zastavení nad biblickým textem bude výkladem starověkého textu zvaného *Áronovské požehnání*. Nachází se ve **4. knize Mojžíšově 6,24-26**. Připojíme se tak do více než tři tisíciletí staré tradice. Jedná se totiž o liturgický (bohoslužebný, obřadní) text, jež byl prokazatelně pronášen již za Mojžíšova působení, dále v Šalamounově chrámu a je dodnes při bohoslužbách citován jak v židovských synagogách, tak v křesťanských kostelech. Zatímco (ku příkladu) Áronovským požehnáním žehnají rodiče svým dětem v rámci jednoho z nejvýznamnějších židovského svátků Dne smíření (*Jóm kipur*),² v naší tradici máme Áronovské požehnání spojeno s bohoslužbou Večeře Páně. Znění textu známe z Ekumenického překladu v této podobě:

*„Ať Hospodin Ti žehná a chrání Tě.
Ať Hospodin rozjasní nad Tebou svou tvář a je Ti milostiv.
Ať Hospodin obrátí k Tobě svou tvář a obdaří Tě pokojem.“*

Kraličtí překládají jinak:

*„Požehnejš tobě Hospodin, a ostříhej tebe.
Osvěť Hospodin tvář svou nad tebou, a buď milostiv tobě.
Obrátíž Hospodin tvář svou k tobě, a dejž tobě pokoj.“*

Podoba textu hebrejského nám umožní hlubší vhled. Jiná možnost překladu je vlastně velice silným vyjádřením Hospodina o Hospodinu, nikoli prosbou člověka k Bohu či lidským vyznáním víry v Boha. Naslouchejme doslovnému překladu:

*„Žehná Ti Hospodin a střeží Tě.
(Svítlí) Usmívá se Hospodin tvář svou na Tebe a projevuje Ti přízeň.
Nese Hospodin tvář svou k Tobě a vkládá na Tebe pokoj.“*

Nejprve je třeba zdůraznit, že jde o Hospodinovu přímou řeč. Bůh Hospodin o sobě něco podstatného sděluje. Vlastně (sebe)zjevuje, co z perspektivy člověka nemůže být (ba mnohdy nebývá) patrné. Důraz Hospodinova (sebe)sdělení je položen na to, co dělá, kým je z vlastní iniciativy.

Povšimněme si šesti, přesněji sedmi sloves poukazujících na Hospodinovo konání. Totiž opakujícím se refrémem o Hospodinově soustavné akci je samotné slovo **Hospodin**. Jméno Hospodin k Bohu pouze odkazuje, jelikož On každý pojem přesahuje. Čtyřpísmenný znak JHVH je spíše slovesný tvar – TEN JSOUČÍ.³ Jinak vyjádřeno (překadem prof. Jana Hellera), Hospodin je: „**Ten, který se stává působivě přítomným z vlastní iniciativy.**“⁴ Vyslovujeme-li: „**Hospodine**“, pak přímo říkáme: „**Ty, který jsi jedinečně se mnou všude tam, kde jsem já.**“⁵ Boží působnost se v lidském životě projevuje také tím, že **žehná**.

Co znamená žehnat? Požehnání je původně dodání životní síly a rozhojnění všeho podstatného, co je k životu třeba, ale také Boží pomoc a Boží blízkost. „Žehnat je totéž co

¹ Kázání bylo proneseno (v odpovídající formě) ku příležitosti svatební bohoslužby dnes manželů Aleny a Marka Žaludových.

² STERN, M. *SVÁTKY V ŽIVOTĚ ŽIDŮ, Vzpomínání, slavení, vyprávění*, Praha: Vyšehrad, 2002, s. 83.

³ HELLER, J. *Na čem mi záleží*, Praha: Vyšehrad, 2009, s. 42.

⁴ HELLER, J. *Znamení odkazující k nebi*, Praha: Vyšehrad, 2007, s. 227.

⁵ „Barth mluví o Božím božství, Hromádka o Boží svrchovanosti, Daněk o Boží suverenitě, W. H. Smidt se obrací zpět k prvnímu přikázání Desatera, tedy k Hospodinově jedinečnosti. Sám dodávám, že je to svrchovanost láskyplná a jedinečnost spasitelná, tak jak ji zašifrovaně vyjadřuje tetragram JHVH: Jsem ten, který je s tebou, který je jedinečně s tebou ve všem, v čem jsi ty.“ (HELLER, J. *Cesta do SZ, Soubor religionistických a biblických statí*, Pastorační středisko sv. Vojtěcha, s. 7. Datum a místo vydání neuvedeno.)

dobrořečit. Latina má pro to obojí jeden výraz: *benedicere*. *Bene* je dobře a *dicere* znamená ‚říkat dobře‘. Žehnat tedy znamená druhému přát, aby mu bylo dobře, a také toto dobro přivolávat a působit. ..., hebrejské slůvko *beráká* (požehnání) souvisí s názvem pro koleno. Jako by nám samotný jazyk chtěl naznačit, že požehnání lze přijímat v podstatě jen na kolenou...,“⁶ vysvětluje prof. J. Heller. Žehnání v sobě zahrnuje taktéž Boží přitakání tvému místu pod Sluncem. První, co Hospodin o Hospodinu praví, je následující: *Dává ti Hospodin životní sílu i vše podstatné, co k životu potřebuješ; pomáhá ti a je blízko tebe, dává ti sebe samého*.

Je-li o Hospodinu následně řečeno, že tě **střeží**, pak je podle Ž 121⁷ ochráncem, který nepodřimuje, neunaví se a ochraňuje tě dnem i nocí před každým zlem; tedy před ohrožením přicházejícím ze vnitř i z vnějšku. Střeží tě před zlem pramenícím z tebe, ochraňuje tě před tebou samotným. Ochraňuje tě i před zlem vyvěrajícím z nebezpečných okolností, ze zlých lidí. Jak si však máme vysvětlit bolestné tragédie, při nichž se lidé ptají, kde je Bůh, proč nás Bůh neochránil? Nejde jen o možnou ochranu před, Bůh střeží i v. Na základě Ž 121. můžeme patrně rovněž říci, že „Ten, který je s tebou všude tam, v čem jsi ty“ je s tebou i ve hnoji života. Pakliže se lidská existence stane pouhým (vý)kalem, jak tomu bylo například v životě prof. Miloše Biče, pak jediná ochrana (záchrana) spočívá ve společenství s Hospodinem. M. Bič na Teologickém semináři CASD v Sázavě vyprávěl: Prožil jsem Hospodinovu ochranu v koncentračním táboře prostřednictvím **Žalmu 121**. Pochopil jsem tam na pryčně v Dachau význam hebrejské předložky *meim* (česky *od/s, spolu, ve společenství*). Po pětiletém věznění v káznicích a koncentračních táborech jsem byl na pokraji svých sil a nakažen tyfem. Nedoufal jsem, ani se neodvažoval prosit o svou záchranu. Pomoc mi však přišla v rozpoznání, že pomoc má je ve společenství s Hospodinem. Z tohoto žalmu pak celoživotně čerpal (zemřel ve věku 94 let v r. 2004 a za mnohé mu vděčíme).

Hluboce povzbudivé ba až povznášející je konstatování Áronovského požehnání, že *se usmívá Hospodin tváří svou na tebe a uděluje ti milost*, jinak přeloženo: *projevuje Ti přízeň = sympatie, dává Ti půvab = krásno*. Prof. J. Heller k tomu ve svém kázání uvádí: „My čekáme, že se na nás Pán Bůh chmuří, a proto mu utíkáme z očí. Ale když se odvážíme v pokoře se k němu vrátit..., vidíme najednou..., že se na nás usmívá.“⁸ Hospodin dodává člověku krásu, půvab. Nejkrásnějšími lidmi jsou Ti, v nichž má své sídlo Bůh. Naopak největší lidské zrůdy učinily Boha bezdomovcem. K životu potřebujeme světlo, světlo

⁶ HELLER, J. *Na čem mi záleží*, Praha 2009, s. 17 – 18.

⁷ **Ž 121**, píseň stupňů (k pozvednutím, k schodům)

(Žalm v první osobě! – vyznání, modlitba, tlukot na dveře; vyslyšení a vyznání)

Nesu oči svoje k těm horám. Odkud (od nikoho, od neexistujícího) přišel pomocník můj (pomoc moje)?

Pomocník můj (pomoc moje) od/s, spolu, ve svazku s, v obecnství Hospodina (Toho, který je se mnou, který je jedinečně se mnou ve všem, v čem jsem já), činícího (hebrejsky *asaa*, nikoli *bara* - česky stvořit) nebe a zemi.

(Žalm v druhé osobě! – vyznání, dobrořečení, povzbuzení posluchače)

Nedopustil (ať nedopustí), aby zakolísala (ujížděla) noha tvoje. Není ospalý (nepodřimuje) strážce (hlídač, ochránce) tvůj.

Hle; není mu způsobena ospalost (nepodřimuje) a nestal se netečným (neusnul, není od loňska, nezestárl, není pokročilého věku) střežící Izrael.

Hospodin (Ten, který je s tebou, který je jedinečně s tebou ve všem, v čem jsi ty) střežící tě, Hospodin (Ten, který je s tebou, který je jedinečně s tebou ve všem, v čem jsi ty) poskytuje ti stín svrchu své pravé dlaně.

Dnem to slunce nedobíje (neutluče) tě ani měsíc v noci.

Hospodin (Ten, který je s tebou, ten který je jedinečně s tebou ve všem, v čem jsi ty) uhlídal (ochránil) tě před vším zlem, uhlídal (ochránil) duši tvou.

Hospodin (Ten, který je s tebou, který je jedinečně s tebou ve všem, v čem jsi ty) střeží (uhlídá) vycházení (od slovesa „vycházet“ je odvozeno slovo „záchod, špína, výkal“) tvoje i přicházení tvoje od teď až na věky (veškerý čas).

⁸ HELLER, J.: *Jak Orat s Čertem, Kázání*. Praha (Kalich) 2005, s. 29.

z Hospodina. Hospodinova zářivá tvář prosvětí všechny děsy i zvrácená provinění. Což potvrzuje další řádek Áronovského požehnání:

Nese Hospodin tvář svou k Tobě a vkládá na Tebe pokoj. Kain, v jehož příběhu je sloveso „nosit“ užito v Bibli poprvé, po té co vyvraždí čtvrtinu lidstva, tvrdí, že jeho „zvrácené provinění je velikosti neúnosné (nelze odnést)!“. (Gn 4,13) A tak se po hříchu (doslova *omylu*) dopouští hříchu nejhoršího – doslova *bezbožnosti*. Tím zůstává se svou vinou uzavřen sám v sobě a stává se psancem. Opačně jedná ten, kdo navzdory svým chybám, vzporám i zvrácenostem počítá s Hospodinovou vysvobozující mocí. Takový člověk žije smysluplný život, neboť podle druhého přikázání *nenese Hospodinovo jméno zbytečně*, proto také nežije nadarmo. Kdyby lidský život nenesl více než Hospodinovo jméno, nebyl by to život zbytečný. Nést Hospodinovo jméno lze. Pramení z Hospodinova sestoupení k tobě. Totiž když se v Bibli mluví o Hospodinových očích, neznamená to, že má oči, ale že vidí. Ani uši a ústa nepopisují Boží vzhled, ale vyjadřují, co dělá: slyší a mluví. Těmito obraty nám Hospodin dovoluje o Něm žvatlat. Hospodinova tvář k tobě mluví, naslouchá ti a vidí tě. Křesťansky řečeno: mluví k tobě, vidí tě, naslouchá ti skrze život Ježíše Krista. Samého Boha přítomného v Ježíši Kristu musel lidský život hluboce poznamenat, navěky. Zdá se, že Ježíš Kristus je Hospodinova tvář podruhé nastavená (poprvé podle Áronovského požehnání již ve Starém zákoně).

Pozastavme se ještě u pojmu „*pokoj, mír*“, hebrejsky nazývaný *šalom*. Řek staré doby vnímal mír (*eirene*) negativně. V řeckém chápání šlo o klid zbraní, ovšem největší ctnosti se projevovaly ve válce. Z perspektivy Písma válka do lidského světa nepatří, ani násilí. Pro Řeka stoické filosofie byl klid duše, *ataraxie*, neotřesitelnost. A není třeba dokazovat, že největším zabijákem mezilidských vztahů je apatie, lhostejnost. Říman chápal mír (*pax*) jako stav právnicky zajištěný (zřejmě též kulticky). Poučí nás rabi Gustav Sichr poznámkou, že „Slovo *pax* souvisí se slovem ‚*pacisci*‘, uzavření smlouv.“⁹ Mír byl tam, kde Řím neválčil. Mír římského imperia (*Pax Romana*) zaručující právní ochranu života a majetku privilegovaným byl nastolen krveprolitím a terorem. Kupříkladu zralý manželský pár dobře ví, jak ubohým poutem manželství může být podpis na formuláři. V našem světě je až krutě patrné, že smlouva ochraňovaná právem může ztratit svou váhu silou peněz a ničivostí podrazáckého jednání. Židovský a křesťanský *šalom* (*mír, pokoj, harmonie, štěstí, zdraví...*) je více než klid zbraní či právní stav. *Šalom* je bytí, ve kterém netrpí jediný tvor. *Šalom* v lidském životě pramení z přijetí tváře Boží. *Šalom* je protikladem sobectví, nelásky, hříchu a násilí.

Ať je srdce vaše cele = dokonale = neporušeně = pokojně (šalem) s Hospodinem, naším Bohem (1Kr 8,61), v síle Hospodinovy výpovědi o Hospodinu:

„Žehná Ti Hospodin a střeží Tě.

(Svítl) Usmívá se Hospodin tváří svou na Tebe a projevuje Ti přízeň.

***Nese Hospodin tvář svou k Tobě a vkládá na Tebe pokoj.*“ AMEN**

J. Dvořák

⁹ *VOLTE ŽIVOT, Sborník z prací a úvah dr. Gustava Sichra*, Praha: Rada židovských náboženských obcí, 1975, uspořádal dr. R. Iltis, s. 98.